

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 426/2020-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ivanom Čurillom, Fabiniho 11, Spišská Nová Ves, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Spišskej Novej Vsi, obvodného oddelenia Gelnica v konaní vedenom pod ČVS: ORP-710/GL-SN-2018, Okresnej prokuratúry Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Pv 374/18/8810 a Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 15/2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých postupov a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Spišskej Novej Vsi, obvodného oddelenia Gelnica (ďalej len „okresné riaditeľstvo“) v konaní vedenom pod ČVS: ORP-710/GL-SN-2018, Okresnej prokuratúry Spišská Nová Ves (ďalej len „okresná prokuratúra“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Pv 374/18/8810 a Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 15/2019.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ namieta postup uvedených orgánov činných v jeho trestnej veci, a žiada posúdiť trestné konanie opätovne od začatia trestného stíhania v prípravnom konaní.

3. Sťažovateľ poukázal najmä na skutočnosť, že všetci poškodení po vznesení obvinenia neboli doteraz vypočutí, dokonca nebol vypočutý ani oznamovateľ trestného činu, a okresné riaditeľstvo nezabezpečilo ani najdôležitejší dôkaz – kamerový záznam z herne, kde sa mal udiať skutok 1. augusta 2018, keďže tento záznam bol po 15 dňoch zmazaný. Týmto postupom došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces zo strany okresného riaditeľstva.

4. Ďalším zásadným zásahom do jeho práva je výsluch maloletých poškodených, ktorý bol v rozpore s Trestným poriadkom, pretože policajti im kládli kaptioznejšie a sugestívne otázky a ich rodičia zasahovali do samotného výsluchu. Okresné riaditeľstvo neumožnilo po vznesení obvinenia znova vykonať výsluchy poškodených za prítomnosti jeho obhajcu. Údajným dôvodom malo byť zabránenie druhotnej viktimizácii poškodených, ktorého postup odobrila aj okresná prokuratúra. Podľa názoru sťažovateľa išlo o svojvoľný postup orgánov činných v trestnom konaní, ktorý bol zavŕšený vydaním trestného rozkazu v konaní pred okresným súdom, čím mu bolo odopreté aj jeho právo na obhajobu. Sťažovateľ viackrát žiadal okresný súd, aby vec vrátil do prípravného konania, no nestalo sa tak a okresný súd pokračoval v konaní nariadením hlavného pojednávania.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že postupom uvedených orgánov došlo k porušeniu jeho označených práv (bod 1). Taktiež žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby trestnú vec vrátil do prípravného konania, a tiež prikázal okresnému riaditeľstvu a okresnej prokuratúre „opakovať úkon trestného konania – výsluch poškodených po vznesení obvinenia“. Súčasne sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € a úhrady trov konania.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. V zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Zákon o ústavnom súde vo svojom § 56 ods. 1 uvádza, že ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Počas tohto prerokovania ústavný súd zisťuje, či ústavná sťažnosť spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jej odmietnutie.

10. Zákon o ústavnom súde v § 56 ods. 2 uvádza, že ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,

b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,

c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

d) ktorý je neprípustný,

e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,

f) ktorý je podaný oneskorene,

g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

11.1 Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

11.2 Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa č. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spravodlivosti.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená predovšetkým vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, alebo aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05). Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

III.

Predbežné prerokovanie návrhu a právne posúdenie

13. Pokiaľ ide o podanú ústavnú sťažnosť sťažovateľa, jej podstatou je sťažovateľom uplatnený nárok na jeho ochranu proti postupu okresného riaditeľstva, okresnej prokuratúry a okresného súdu v trestnom konaní, v ktorom vystupoval v procesnom postavení obvineného, neskôr obžalovaného, ktorým malo dôjsť k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 11.1) a základného práva na obhajobu podľa čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 11.2) z dôvodov uvedených v bodoch 3 a 4.

III.A K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného riaditeľstva, postupom okresnej prokuratúry a postupom okresného súdu

14. Podľa judikatúry ústavného súdu základné právo na konanie bez zbytočných prietahov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania

pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo ako poškodený (II. ÚS 41/98, II. ÚS 20/02). Účel základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je predovšetkým odstránenie stavu právnej neistoty obvineného, sa aj v prípravnom trestnom konaní sleduje konaním a rozhodovaním príslušných orgánov v primeranej lehote (III. ÚS 99/02, II. ÚS 649/2016, II. ÚS 215/2015). Právna neistota sa týka toho, či orgán činný v prípravnom konaní (spravidla vyšetrovateľ) navrhne podanie obžaloby alebo navrhne v závislosti od výsledkov dokazovania v prípravnom konaní iný spôsob konečného rozhodnutia, napríklad zastavenie trestného stíhania (I. ÚS 316/2014). Vo vzťahu k prokuratúre sa potom právna neistota týka toho, ako prokurátor s takým podnetom naloží svojím (pre prípravné konanie meritórnym) rozhodnutím.

14.1 V súlade so svojou judikatúrou (obdobne IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 41/07, II. ÚS 46/07, I. ÚS 96/07, II. ÚS 214/08, II. ÚS 700/2017) ústavný súd poskytuje ochranu základnému právu na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy len vtedy, ak bola ústavná s'ťažnosť na ústavnom súde uplatnená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného práva mohlo dochádzať alebo porušenie v tom čase ešte mohlo trvať.

14.2 Jednou zo základných pojmových náležitostí s'ťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv s'ťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto s'ťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05, IV. ÚS 21/2012).

14.3 Ústavná s'ťažnosť na postup okresného riaditeľ'stva, ako aj postup okresnej prokuratúry bola ústavnému súdu doručená až v auguste 2020, teda dávno potom, ako bolo ukončené prípravné konanie (zo zistení ústavného súdu vyplýva, že prokurátor okresnej prokuratúry podal okresnému súdu obžalobu už 17. októbra 2019, pozn.) a predmetná vec sa

tak už nachádzala v štádiu prvostupňového súdneho konania, v rámci ktorého koná a rozhoduje okresný súd. Dňa 6. novembra 2019 vydal okresný súd trestný rozkaz, proti ktorému podal 22. novembra 2019 sťažovateľ odpor. Nariadené hlavné pojednávania 25. marca, 27. apríla a 23. júna 2020 sa nekonali, pretože boli zrušené pre „COVID-19“ a posledné hlavné pojednávanie 11. augusta 2020 bolo pre neprítomnosť sťažovateľa (nachádzal sa v Anglicku) odročené na 23. september 2020.

14.4 Z uvedeného vyplýva, že v čase podania ústavnej sťažnosti označené orgány činné v trestnom konaní už neboli oprávnené v predmetnej trestnej veci konať, pretože spis sa nachádzal na okresnom súde, a teda označené orgány činné v trestnom konaní nemohli ovplyvniť priebeh konania a ani porušovať základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ukončením vyšetrovania a podaním obžaloby označené orgány činné v trestnom konaní vykonali všetky zákonom predpokladané a dovolené úkony na odstránenie právnej neistoty sťažovateľa.

14.5 Vo vzťahu k postupu okresného súdu a porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ svoju ústavnú sťažnosť bližšie neodôvodnil, hoci bol kvalifikovane zastúpený advokátom. Nevymedzil jednak napr. obdobia nečinnosti, prípadne neefektívnej činnosti okresného súdu, ktoré by mali za následok porušenie jeho základného práva. Tiež riadne neodôvodnil rozsah a dôvody požadovaného finančného zadosťučinenia a nepriložil k svojej sťažnosti relevantné podklady. Okrem toho ústavný súd zistil, že po podaní obžaloby vo veci samej okresný súd bezodkladne konal a 6. novembra 2019 vydal trestný rozkaz, proti ktorému podal 22. novembra 2019 sťažovateľ odpor. Nariadené hlavné pojednávania 25. marca, 27. apríla a 23. júna 2020 sa nekonali, pretože boli zrušené pre „COVID-19“, a posledné hlavné pojednávanie 11. augusta 2020 bolo pre neprítomnosť sťažovateľa (nachádzal sa v Anglicku) odročené na 23. september 2020. Procesné úkony okresného súdu tak smerovali k rozhodnutiu a bol to, naopak, práve sťažovateľ, ktorý sa 11. augusta 2020 nezúčastnil hlavného pojednávania, čím predĺžil toto konanie.

14.6 Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre tiež vyslovil, že zjavná neopodstatnenosť sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných prieťahoch (napr. IV. ÚS 343/04, III. ÚS 59/05, I. ÚS 455/2014), alebo vyslovil, že „nie každý prieťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy“ (napr. III. ÚS 59/05, III. ÚS 644/2016).

14.7 So zreteľom na podstatu a účel základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti vyhodnotil ako zjavne neopodstatnenú, a preto ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní z tohto dôvodu odmietol (obdobne napr. II. ÚS 24/06, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 300/08, IV. ÚS 21/2012, II. ÚS 215/2015, III. ÚS 114/2016, III. ÚS 101/2017, II. ÚS 184/2020).

III.B K namietanému porušeniu sťažovateľových práv uvedených v bode 11.2

15. Ústavný súd poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej je trestné konanie od svojho začiatku až do jeho konca procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd trestne stíhanej osoby môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05). V prípravnom konaní mal sťažovateľ možnosť domáhať sa ochrany svojich obhajobných práv, a to či už prostredníctvom žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľa podľa § 210 Trestného poriadku, ale aj v rámci preštudovania spisu, kde mohol poukázať na nedostatky prípravného konania a žiadať o ich odstránenie. Ku kontrole porušovania namietaného práva na obhajobu zo strany orgánov činných v trestnom konaní všeobecným súdom dochádza v každej fáze jeho rozhodovania, počínajúc preskúmaním obžaloby podľa § 241

ods. 1 písm. f) Trestného poriadku a končiac dovolacím prieskumom. Vo všetkých fázach súdneho konania mohol/môže sťažovateľ namietat' porušenie práva na obhajobu.

15.1 Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že prípravné konanie nebolo tým štádiom trestného konania, ktorým by sa trestná vec sťažovateľa skončila. Sťažovateľ mal/bude mať v rámci ďalšieho štádia trestného konania – súdneho (podľa tretej časti Trestného poriadku) možnosť v plnej miere domáhať sa svojich obhajobných práv, a to nielen do rozhodnutia súdu prvého stupňa, ale aj v prípadných ďalších konaniach o riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkoch.

15.2 Ústavný súd konštatuje, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07, II. ÚS 531/2017). Ústavný súd v systéme ochrany základných práv a slobôd predstavuje ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (porovnaj m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013).

15.3 Ústavný súd pri prerokovaní tejto časti ústavnej sťažnosti, vychádzajúc z princípu subsidiarity svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, konštatuje, že po podaní obžaloby bolo/bude v právomoci všeobecných súdov, ktorým prislúcha rozhodovanie o vine a treste za trestné činy (čl. 50 ods. 1 ústavy), konať a rozhodovať v trestnej veci sťažovateľa a posúdiť všetky relevantné skutkové aj právne okolnosti prípadu vrátane zákonnosti a ústavnosti postupu orgánov prípravného konania v štádiu trestného stíhania predchádzajúcemu podaniu obžaloby (obdobne napr. III. ÚS 75/05 alebo III. ÚS 109/05). Posúdenie zákonnosti postupu a rozhodnutia okresného súdu však bude predmetom konania pred odvolacím súdom, prípadne dovolacím súdom. Keďže konanie

o obžalobe sťažovateľa dosiaľ právoplatne neskončilo, bolo potrebné túto časť ústavnej sťažnosti odmietnuť pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu